

Guía Docente

Datos Identificativos					2023/24
Asignatura (*)	Literatura e Medios de Comunicación	Código	613584109		
Titulación	Mestrado Universitario en Literatura, Cultura e Diversidade (plan 2016)				
Descritores					
Ciclo	Período	Curso	Tipo	Créditos	
Mestrado Oficial	1º cuatrimestre	Primeiro	Obrigatoria	3	
Idioma	Galego				
Modalidade docente	Presencial				
Prerrequisitos					
Departamento	Letras				
Coordinación	Vizcaíno Fernandez, Carlos Caetano	Correo electrónico	carlos.vizcaino@udc.es		
Profesorado	Vizcaíno Fernandez, Carlos Caetano	Correo electrónico	carlos.vizcaino@udc.es		
Web					
Descrición xeral	O discurso literario e os medios de comunicación: prensa, radio, televisión, internet. Interseccións entre literatura e medios de comunicación. Xéneros discursivos nos medios de comunicación. A literatura na sociedade dixital				

Competencias / Resultados do título

Código	Competencias / Resultados do título
A1	Integrar os estudos literarios nun contexto cultural mais extenso que trascenda os límites dunha soa lingua e/ou nación, atendendo á diversidade cultural
A2	Ampliar o concepto de literatura, a través da súa relación coas TICs, os medios de comunicación, o cine, as artes, no marco da diversidade cultural
A3	Ser capaz de realizar aportacións creativas e orixinais no estudo comparatista dos textos literarios, dos produtos artísticos e das realidades culturais
A4	Aplicar as técnicas de análise cultural en contextos diversos
A5	Adquirir as habilidades necesarias para analizar e investigar os mecanismos dos procesos de comunicación
A8	Comprender os procesos históricos dos estudos literarios e culturais e os seus cambios de paradigma
A9	Aplicar as técnicas de análise cultural respetando os fundamentos ideolóxicos presentes en contextos diversos
A12	Ser capaz de desenvolver un enfoque orixinal e creativo na investigación avanzada no ámbito dos estudos literarios e culturais
A14	Adquirir a capacidade de xestionar ferramentas e recursos de investigación aplicados no ámbito dos estudos literarios e culturais
B4	Utilizar as ferramentas básicas das tecnoloxías da información e as comunicacións(TIC) necesarias para o exercicio da súa profesión e para a aprendizaxe ao longo da vida
B5	Desenvolverse para o exercicio dunha cidadanía aberta, culta, crítica, comprometida, democrática e solidaria, capaz de analizar a realidade, diagnosticar problemas, formular e implantar solucións baseadas no coñecemento e orientadas ao ben común
B6	Valorar críticamente o coñecemento, a tecnoloxía e a información dispoñibles para resolver problemas cos que deben enfrontarse
B7	Asumir como profesional e cidadán a importancia da aprendizaxe
B8	Valorar a importancia que ten a investigación, a innovación e o desenvolvemento tecnolóxico no avance socioeconómico e cultural da sociedade
B10	Expresarse correctamente, tanto de forma oral coma escrita, nas linguas oficiais da comunidade autónoma
C1	Adquirir capacidade de organizar o traballo, planificar e xestionar o tempo e resolver problemas de forma efectiva
C5	Integrar coñecementos de campos de estudos diversos
C6	Aplicar coñecementos e habilidades na resolución de problemas en entornos novos o non familiares en contextos interdisciplinares
C7	Desenvolver habilidades cognitivas avanzadas (capacidade de síntese, análise e pensamento crítico) relacionadas co desenvolvemento e a creación dun perfil investigador
C9	Desenvolver habilidades de xestión da información para propósitos académicos e de investigación

Resultados da aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias / Resultados do título		
Coñecer a tipoloxía de espazos reservados polos medios de comunicación ao campo literario e as relacións do poder mediático coa literatura, con especial atención ás sociedades con concorrencia de sistemas literarios.	AM1 AM2	BP3	
Coñecer e manexar as ferramentas de recusos de investigación deste campo, así como os principais focos de información e de reflexión teórica relativas aos estudos das relacións entre a literatura e os medios de comunicación e saber integrar as achegas dos principais grupos investigadores do ámbito académico	AM2 AM4 AM8 AI3	BP5	CM5 C11
Concibir e desenvolver un pequeno traballo individual de pesquisa, rigoroso e orixinal, en que se analise, de maneira especializada e segundo as pautas expostas nunha sesión presencial, un exemplo de hipertexto fornecido polo docente.	AM3 AM9 AI1	BP1 BP7	CM1 C13
Expresar con rigor e nos termos da redacción académica opinións fundamentadas e dialogar con outras opinións nas discusións dirixidas síncronas e asíncronas á volta de: (1) a construción de espazos contrahexemónicos nos medios de comunicación, e (2) a ideoloxía e a canonización neses medios.	AM2 AM5	BP1	CM6
Traballar de forma autónoma con iniciativa tendo en conta a importancia da aprendizaxe ao longo de toda a vida.		BP2 BP4	

Contidos	
Temas	Subtemas
1. Do texto ao hipertexto: estruturas narrativas pos-media	Literatura e internet. Estruturas narrativas posmedia. Análise de exemplos de literatura hipertextual.
2. Literatura e medios de comunicación na sociedade líquida	Omnivorismo cultural, lóxica da moda e moralidade indolora en relación á literatura. A crítica literaria líquida.
3. A crítica literaria no marco das industrias culturais	As industrias culturais e a República Mundial das Letras. Campo literario e campo de produción ideolóxica. Espazos literarios contrahexemónicos. Concepcións da crítica: emocional, ideolóxica, inmanentista. Literatura e mercado: o libro como obxecto de consumo masivo. Axentes literarias/os.

Planificación				
Metodoloxías / probas	Competencias / Resultados	Horas lectivas (presenciais e virtuais)	Horas traballo autónomo	Horas totais
Eventos científicos e/ou divulgativos	A1 B7 B8 C5	0	4	4
Sesión maxistral	A5 A8 B7 C5	2	0	2
Proba mixta	A4 A9 B4 B5 B6 C7	6	14	20
Traballos tutelados	A3 A14 A12 B10 C1 C6	5	14	19
Lecturas	A1 A2 A5 B7 C1 C9	2	26	28
Atención personalizada		2	0	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientativo, considerando a heteroxeneidade do alumnado

Metodoloxías	
Metodoloxías	Descrición
Eventos científicos e/ou divulgativos	Acompañarase, presencialmente ou através de ferramentas de comunicación asíncrona, eventos científicos e divulgativos relacionados cos contidos da materia.
Sesión maxistral	Exposición de contidos teóricos e principais fontes de información por parte do docente.

Proba mixta	<p>As probas mixtas desenvolveranse como discusións dirixidas.</p> <p>As sesións consistirán principalmente na realización destas discusións, tuteladas polo profesor, en que o alumnado deberá participar activamente. Previamente, as/os estudantes deberán preparar as discusións coa lectura dos artigos especializados indicados.</p> <p>Tamén se realizarán discusións dirixidas asíncronas, através do espazo de traballo colaborativo en liña.</p>
Traballos tutelados	Análise individual dun exemplo de hipertexto fornecido polo docente e presentación oral dos resultados ao grupo.
Lecturas	Será preciso realizar nos prazos determinados unha serie de lecturas básicas previas ás sesións, así como as necesarias para o estudo de casos.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Proba mixta Lecturas Traballos tutelados	<p>A través destas metodoloxías avaliarase a evolución individual de cada alumno ou alumna, de maneira que en calquera momento se podan activar mecanismos compensatorios ou de consolidación de coñecementos ou destrezas.</p> <p>A materia poderá ser adaptada ao estudiantado que precise da adopción de medidas encamiñadas ao apoio á diversidade (física, visual, auditiva, cognitiva, de aprendizaxe ou relacionada coa saúde mental). De ser o caso, deberán contactar cos servizos dispoñibles na UDC/no Centro: nos prazos oficiais estipulados de maneira previa a cada cuatrimestre académico, coa Unidade de Atención á Diversidade (https://www.udc.es/cufie/ADI/apoioalumnado/); no seu defecto, coa Titora ADI da Facultade de Filoloxía (pat.filoloxia@udc.gal).</p>

Avaliación

Metodoloxías	Competencias / Resultados	Descrición	Cualificación
Proba mixta	A4 A9 B4 B5 B6 C7	A participación activa e con argumentos madurecidos e criativos nas discusións dirixidas presenciais ou asíncronas representará o 35% da cualificación final.	35
Eventos científicos e/ou divulgativos	A1 B7 B8 C5	A asistencia aos eventos programados será avaliada até ao 10% da cualificación final.	10
Traballos tutelados	A3 A14 A12 B10 C1 C6	A análise do exemplo hipertextual será avaliado até ao 20% da cualificación final. Por súa vez, a presentación oral do traballo suporá o 20% e a retroalimentación do traballo das/dos compañeiras/os outro 15%, até alcanzar un total do 55% da cualificación total posíbel.	55

Observacións avaliación

Exercicios obrigatorios Non será posíbel a superación da materia sen a participación activa nas discusións dirixidas e a exposición do traballo tutelado. Alén disto, para poder aprobar deberase atinxir unha cualificación mínima de 4 valores sobre 10 en ambos exercicios. O alumnado que non realice estas actividades recibirá a cualificación de NON PRESENTADA/O.

A expresión lingüística deficiente (oral ou escrita) poderá ser penalizada até ao 50% do total atribuído a cada exercicio.

Ensino semipresencial e alumnado con dispensa académica O alumnado de ensino semipresencial ou con dispensa académica deberá acompañar o curso através das ferramentas de comunicación asíncrona determinadas polo docente nos prazos específicos que se establecerán a tal efecto, que o profesor comunicará ao alumnado afectado no inicio do curso e que estarán publicados no campus virtual. Aplicaranse os mesmos criterios de avaliación e as metodoloxías pasarán a ser asíncronas.

Segunda oportunidade e convocatoria adiantada Na segunda oportunidade (xullo) e na convocatoria adiantada o alumnado será avaliado cos mesmos criterios e coas mesmas porcentaxes que na oportunidade anterior. No caso de non ter realizado durante o cuadrimestre alguna das actividades avaliábeas, abrirase un novo prazo para a súa presentación. A retroalimentación nos outros traballos realizarase asíncronamente por escrito, no campus virtual.

Integridade académica Salvagardando en todo o momento os dereitos de autoría e protexendo os datos dos mesmos, os traballos académicos presentados polo alumnado da materia poderán ser incorporados á base de datos dunha ferramenta de detección de plaxio e/ou presentación do mesmo exercicio en varias materias. Caso se produza algunha destas circunstancias, o traballo ficará anulado e poderanse activar as medidas recollidas nas Normas de avaliación, revisión e reclamación das cualificacións dos estudos de grao e mestrado universitario da UDC.

Apoio á diversidade A materia poderá ser adaptada ao estudantado que precise da adopción de medidas encamiñadas ao apoio á diversidade consonte ás indicacións da Unidade de Atención á Diversidade (<https://www.udc.es/cufie/ADI>), coa que se deberá contactar nos prazos establecidos por esta unidade. Pódese contar tamén co asesoramento da titora ADI da facultade (pat.filoloxia@udc.gal).

Fontes de información

Bibliografía básica

- Aarseth, E (2004). "La literatura ergódica", en Sánchez-Mesa (ed.) Literatura y cibercultura, 117-145. Madrid: Arco Libros
  - Bauman, Zygmunt (2013). La cultura en el mundo de la modernidad líquida. México : Fondo de Cultura Económica
  - Cochón Otero e Rábade Villar (2004). "A crítica no campo literario. Teorías críticas e identidades emerxentes", en Arturo Casas (coord.) Elementos de crítica literaria, 161-204. Vigo: Xerais
  - Cordal Fustes, X. (2002). "25 puntos sobre a actuación social da literatura galega", en A trabe de ouro 51, 85-94. .
  - Fernández Castillo, C. (2009). "La condición postmedia: nuevas posibilidades narrativas en la era digital", en Martínez Díaz e Navío Castellano (eds.) Literaturas de la (pos)modernidad, 163-178.. Madrid: Editorial Fragua
  - Fernández Rodríguez, Carlos Jesús & Riie Heikkilä (2011). "El debate sobre el omnivorismo cultural. Una aproximación a nuevas tendencias en sociología del consumo", Revista Internacional de Sociología 69: 585-606.. DOI:10.3989/ris.2010.04.15
  - Garcia Diniz, L. A. (2005). "Cibercultura e literatura: hipertexto e as novas arquitecturas textuais", en Alea. Estudos neolatinos vol. 7 no. 2. Rio de Janeiro
  - Gullón, G. (2008). "¿Es legítima la crítica literaria?", en Una venus mutilada. La crítica literaria en la España actual, 129-149. . Madrid: Biblioteca Nueva
  - Martel, F. (2014). Smart : Internet(s) : la investigación. Madrid: Taurus
  - Martínez-Ezquerro, Aurora & Aitana Martos García (2019). "La lectura en los actuales contextos de Educación Social: claves desde la formación literaria", Journal of Research in Social Pedagogy.
  - Pajares Tosca, S. (1997). "Las posibilidades de la narrativa hipertextual", Espéculo nº 6 .
  - Rodríguez Reyes, C. (2005). Hipertexto y literatura en Red. El relato digital, los escritores y la Cibercultura, Revista TEXTOS de la CiberSociedad, 7 .
  - Poster, M. (2004). "La ciberdemocracia: Internet y la esfera pública", en Sánchez-Mesa (ed.) Literatura y cibercultura, 177-197.
  - Sapiro, Gisèle (2007). "Pour une approche sociologique des relations entre littérature et idéologie". Contextes, "L'idéologie en sociologie de la littérature (fev. 2007).
  - Werner, M. (1994). La place relative du champ littéraire dans les cultures nationales", en Espagne, Michel e Werner, Michael, eds., Philologiques III. Qu'est ce qu'une littérature nationale? Approches pour une théo. Paris: Éditions de la Maison de Sciences de l'Homme
- LECTURAS OBRIGATORIAS PREVIAS ÁS SESIÓN
- Anxo Abuín (2006): Escenarios del caos (fragmentos) Gilles Lipovetsky (1987): El imperio de lo efímero (fragmentos) Gisèle Shapiro: Pour une approche sociologique des relations entre littérature et idéologie García Arnau (2019): "Adorno, Horkheimer y la 'industria cultural': la construcción de una crítica de la superestructura" A Recomendase a consulta do blog "Teoría, práctica y enseñanza del hipertexto de ficción: El relato digital", de Jaime Alejandro Rodríguez Ruíz (Universidade Javeriana de Bogotá). Accesíbel en: http://www.javeriana.edu.co/relato_digital/r_digital/modelos/modelos_index.htm Recomendase a consulta do blog "Teoría, práctica y enseñanza del hipertexto de ficción: El relato digital", de Jaime Alejandro Rodríguez Ruíz (Universidade Javeriana de Bogotá). Accesíbel en: http://www.javeriana.edu.co/relato_digital/r_digital/modelos/modelos_index.htm

Bibliografía complementaria	<p>Aarseth, E. J. (1997). Cibertext. Perspectives on Ergodic Literature. Baltimore & London: The Johns Hopkins University Press</p> <p>Abuín González, A. (2006). Escenarios del caos. Entre la hipertextualidad y la performance en la era electrónica. Valencia: Tirant lo Blanch</p> <p>Aguirre Romero, J. M. (2005). "El fluido literario. Internet y la literatura", en Espéculo. Revista de estudios literarios. Universidad Complutense de Madrid nº. 51 (accesíbel en http://www.ucm.es/info/especulo/numero31/. Aguirre Romero, J. M. (). "Literatura en Internet: ¿Qué encontramos en la WWW?" (accesíbel en: http://www.ucm.es/info/especulo/numero6/lite_www.htm). Borràs Castanyer (ed.) (2005). Textualidades electrónicas. Nuevos escenarios para la literatura. Barcelona: Editorial UOC Casanova, Pascale (2001). La República mundial de las Letras. Barcelona: Anagrama</p> <p>Figueroa, Antón (2002). "Literaturas minoritarias: autonomía e relacións interliterarias", en Anuario de estudos literarios galegos, 2002, 55-67.</p> <p>Joyce, M. (1999). Othermindedness. Michigan: The University of Michigan Press</p> <p>Landow, George P. (2006). Hypertext 3.0 : critical theory and new media in an Era of Globalization. Baltimore : Johns Hopkins University Press</p> <p>Landow, Georg P. (comp.) (1997). Teoría del hipertexto. Barcelona: Paidós</p> <p>Mora, Vicente Luís (2009). "Letras sin imprenta. Ciberliteratura, blogs, narrativas cross-media", en Rico Manrique et alii (coord.) Literatura y bellas artes, 315-356.</p> <p>Moreno, I (2002). Musas y nuevas tecnologías. Barcelona: Paidós</p> <p>Moreno Hernández, C. (1998). Literatura e hipertexto. De la cultura manuscrita a la cultura electrónica. Madrid: UNED</p> <p>Pajares Tosca, S. (2004). Literatura digital. El paradigma hipertextual. Cáceres: Universidad de Extremadura</p> <p>Ródenas, Domingo (eds.) (2003). La crítica literaria en la prensa. Madrid: Marenostrum</p> <p>Ródenas de Moya, D (2009). "Literatura y periodismo", en Rico, Gracia e Bonet (eds.) Literatura y Bellas Artes, 261-287 . Madrid: Biblioteca Nueva</p> <p>Sánchez Mesa, D. (comp.) (2004). Literatura y cibercultura. Madrid: Arco Libros</p> <p>Sánchez Noriega, J. L. (2002). Crítica de la seducción mediática. Comunicación y cultura de masas en la opulencia informativa. Madrid: Editorial Tecnos</p> <p>Serrano, Pascual (2013). La comunicación jibarizada. Cómo la tecnología ha cambiado nuestras mentes. Barcelona: Ediciones Península.</p> <p>Sontag, Susan ((1994) / (1996)). Against interpretation / Contra la interpretación. London: Vintage / Madrid: Santillana</p> <p>Vega, M. J. (ed.) (2003). Literatura hipertextual y teoría literaria. Madrid: Marenostrum</p> <p>Vilariño Picos, M. T. (2004). "Literatura e novas tecnoloxías", en Casas, A. (coord.) Elementos de crítica literaria, 615-650. Vigo: Xerais</p> <p>Vilariño Picos e Abuín González (comp.) (2006). Teoría del hipertexto. La literatura en la era electrónica. Madrid: Arco Libros</p> <p>Vilariño Picos, María Teresa (2011) "Espacio..., ciberespacio... y... literatura...", en Literatura e internet. Nuevos textos, nuevos lectores: 131-146. Málaga: AEDILE.</p> <p>Vouillamoz, N. (2000). Literatura e hipermedia. Montcada i Reixac: Paidós</p> <p>Ibérica Yellowlees Douglas, J. (1999). The End of Books Or Books without End? Reading Interactive Narratives. Michigan: University of Michigan Press</p>
------------------------------------	---

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Materias que continúan o temario

Observacións

Para o alumnado internacional, recoméndase un nivel mínimo de galego ou español equivalente a B2.

(*A Guía docente é o documento onde se visualiza a proposta académica da UDC. Este documento é público e non se pode modificar, salvo casos excepcionais baixo a revisión do órgano competente dacordo coa normativa vixente que establece o proceso de elaboración de guías